

SOSYAL BİLGİLER - ÜRETİMDEN TÜKETİME ÜNİTESİ

1-ÖNCE İHTİYAÇLARIMIZ

İnsanların yaşayabilmeleri için üç temel ihtiyacı vardır.

Bu ihtiyaçlarını karşılamadan bir insan yaşayamaz. Bu ihtiyaçlar zorunlu ihtiyaçlardır.

Zorunlu ihtiyaçlar karşılanmadan rahat bir hayat mümkün değildir.

Zorunlu ihtiyaçlarımız 3 tanedir.

1-Beslenme: Her insan yaşamak için beslenmek zorundadır.

2-Barınma : Barınmak bir yuvada bir evde yaşamak demektir.

3-Giyinme : Her insan mutlaka giyinmek zorundadır.

Zorunlu ihtiyaçlarımız diğer ihtiyaçlarımızdan ve isteklerimizden önce gelir.

Kazancımızla *ilk önce zorunlu ihtiyaçları* karşılarız daha sonra diğer ihtiyaçlarımızı ve isteklerimizi karşılarız.

İnsanların zorunlu ihtiyaçlarından başka sosyal ihtiyaçları vardır.

Sosyal ihtiyaçlar şunlardır:

1-Eğitim ihtiyacı

2- Sevmeye - Sevilme ihtiyacı

3-Güvenlik ihtiyacı

4-Eğlenme ve dinlenme ihtiyacı

İnsanların ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra hayatının farklı alanları için pek çok istekleri vardır.

Belirli bir ihtiyacımızı karşılamak için gerekli olduğunu düşündüğümüz nesneleri almaya, bizi mutlu edecek varlıklara sahip olmaya duyulan arzuya özleme **istek** deriz.

Yeni bir cep telefonu almak, daha iyi bir top almak, daha hızlı araba almak, daha güzel bir ayakkabı almak isteklerimize örnektir.

Hayatımızın devam edebilmesi için zorunlu ihtiyaçları karşılamalıyız.

Daha düzenli daha mutlu bir hayat için sosyal ihtiyaçlarımızı karşılamalıyız.

Daha güzel daha eğlenceli bir hayat için isteklerimizin olabildiği kadarını karşılamalıyız.

Unutma: Önce zorunlu ihtiyaçlar sonra sosyal ihtiyaçlar en sona istekler.

Zorunlu İhtiyaçlar	Sosyal İhtiyaçlar	İstekler
Yemek yeme, elbise giyme , sıcak bir evde yaşama, ayakkabı giyme, su içme, güvenli bir mekanda hayatını devam ettirme, ekmek alma, kışlık mont alma, kış ayakkabısı alma.	Kitap alma, bizi seven bizi koruyan bir anne babaya sahip olma, güven içinde yaşama, tatile gitme, eğlenceli vakit geçirme, seyahat etme, arkadaşlarıyla oyun oynama.	İkinci bir cep telefonu, daha hızlı bir araba alma, altından yapılmış bir saat alma, daha büyük bir akülü araba, oyuncak helikopter alma, her gün sinemaya gitme, her hafta tatile gitme.

AİLE BÜTÇESİ

Ailemizin gelirini ve giderini gösteren çizelgeye AİLE BÜTÇESİ deriz.

Aile üyelerimizin kazandığı paraya GELİR deriz.

Ailemizin ihtiyaçları ve istekleri için harcanan paraya GİDER deriz.

Ailemizin ihtiyaçlarını ve isteklerini aile bütçemize göre belirlemeliyiz.

Aile bütçesinde ilk önce zorunlu ihtiyaçlar karşılanmalıdır.

Zorunlu ihtiyaçlarımız karşılandıktan sonra önem sırasına göre sosyal ihtiyaçlarımız ve isteklerimiz karşılanmalıdır

Harcamalar aile bütçesine göre yapılmazsa ailenin maddi gücü biter ve ailemiz borçlanır.

İhtiyaçlarımız sınırsızdır ama imkanlarımız sınırlıdır. İhtiyaçlarımıza ve isteklerimize istediğimiz zaman sahip olamayabiliriz. Çünkü gelirimiz ihtiyaçlarımızı almaya yetmeyebilir. Bu yüzden aile bütçesine göre hareket etmeliyiz.

Ailenin Geliri	Ailenin Gideri
Maaş (Baba) : 1200 TL Maaş (Anne) : 1000 TL Toplam : 2200 TL	Ev kirası : 450 TL Mutfak masrafı : 400 TL Giysi ihtiyaçları : 180 TL Eğitim masrafları : 140 TL Sağlık ihtiyaçları : 60 TL Elektrik-su-yakıt faturaları : 210 TL Ulaşım giderleri : 150 TL Eğlence- gezi: 80 TL Toplam : 1670 TL
Gelirler toplamı : 2200 TL Giderler toplamı: +1670 TL 530 TL Tasarruf edilen yani biriktirilen para 530 TL	Gelirlerimiz ile giderlerimiz arasındaki fark elimizde kalan paradır. Bu paraya tasarruf ettiğimiz para deriz. Daha çok tasarruf için gelirimizi israf etmeden harcamalıyız.

Para

Para: Her hangi bir mala veya hizmet karşılığında ödenen bedeldir yani değişim aracıdır.

Çok ama çok eski tarihlerde para icat edilmeden önce insanlar alışverişlerinde *takas yani değiş tokuş yöntemini* kullanıyordu.

Örneğin iki yumurta verip bir ekmek alıyordu.

Tarihte ilk parayı 3000 bin yıl önce Lidya Devletinde yaşayan insanlar kullanmıştır.

İlk para altın ve gümüş karışımından yapılmıştır.

Günümüzde paralar iki çeşittir. Metal paralar ve kağıt paralar.

2-BİLİNÇLİ TÜKETİCİ

İhtiyaç ve isteklerimizi karşılamak için mağazalardan, marketlerden, bakkallardan, pazarlardan alışveriş yaparız.

BİR ÜRÜNÜ SATIN ALMADAN ÖNCE:

1-Öncelikle evden çıkmadan alışveriş listesi hazırlanmalıdır.

Alışveriş listesinde öncelikle ihtiyaçlarımız, daha sonra isteklerimiz yazılmalıdır. Alışveriş listemize yazacağımız ürünün gerçekten ihtiyacımız olup olmadığını bir kez daha düşünmeliyiz.

2-Satın alacağımız ürünün fiyatının aile bütçemize uygun olup olmadığına dikkat etmeliyiz.

Aile bütçemizi aşan alışverişlerden uzak durmalıyız. Alacağımız ürünlerin fiyat etiketine çok dikkat etmeliyiz.

3-Alacağımız ürün hem kaliteli hem de bütçemize uygun fiyatta olmalıdır.

Reklamlardaki aldatıcı bilgilere inanmamalıyız.

Bir ürünün reklamının çok olması kaliteli olduğunu göstermez.

Alacağımız üründe şunları aramalıyız; İhtiyacımıza uygun olup olmadığı, uygun fiyatlı olması, kalitesi, garanti süresi , yedek parçasının ulaşılabilir olması, servis hizmetleri.

4- Alacağımız ürünün TSE damgasının olmasına çok dikkat etmeliyiz.

TSE = Türk Standartları Enstitüsü

Ülkemizde üretilen malların kalitesini denetlemek için
1960 yılında Türk Standartları Enstitüsü kurulmuştur.

TSE damgası ürünlerin kaliteli olması gereken kurallara göre üretildiğini gösterir.

5-Satın aldığımız ürünün alışveriş fişini veya faturasını almalıyız.

Fiş ve fatura aldığımızda bu üründen dolayı devletimiz ürünün vergisini satıcıdan alır.

6- Satın alacağımız gıda ürünlerinin üretim ve son kullanma tarihlerine bakıp, tarihi geçmemiş olanlardan almalıyız.

Üretim ve son kullanım tarihleri ürünün ambalajının üzerinde yazar.

Bu yazıları çok dikkatli şekilde incelemeliyiz.

ÜRT = Üretim Tarihi

SKT= Son Kullanma Tarihi

7-Alacağımız dayanıklı tüketim mallarının (TV, elektronik eşyalar, çamaşır makinesi, mobilya, buzdolabı vb.) garanti belgesini almalıyız.

Dayanıklı Tüketim Malları: Kullanım süreleri uzun süreli olan eşyalardır:

TV, Bilgisayar, Radyo, Buzdolabı, Çamaşır Makinesi, Bulaşık Makinesi, Ütü, Cep Telefonu vb.

8-Alacağımız sebze ve meyvelerin çürük ve bozulmuş olmamasına dikkat etmeliyiz.

Sebze ve meyvelerin tartıldığı teraziye dikkat etmeliyiz.

Satıcının yanlış tartmasına itiraz etmeliyiz.

9-Kutuda veya paketteki gıda ürünlerinin ambalajının açık olup olmadığına dikkat etmeliyiz.

Paketi açılmış, ambalajı yıpranmış ürünleri almamalıyız.

BİR ÜRÜNÜ SATIN ALMADAN ÖNCE:

- 1-Alışverişte kasaya parayı ödedikten sonra mutlaka fiş veya fatura istemeliyiz.
- 2-Fazla ödeme yaptığımızdan şüpheleniyorsak aldığımız malın etiket fiyatı ile alışveriş sonrasında aldığımız fiş veya faturanın üzerinde yazan rakamları karşılaştırmalıyız.
- 3-Aldığımız malın garanti belgesini mutlaka satıcıya onaylatmalıyız.
- 4-Elektronik eşyalarda kullanma kılavuzunu dikkatlice okumalıyız. Kurulumunu servis elemanlarına yaptırmalıyız.

TÜKETİCİ HAKLARI

Tüketici, bir malı veya bir hizmeti ücretini ödeyerek alan kimsedir.

Ekmek alanlar, defter kalem alanlar, otobüse binenler, sinema bileti alıp film izleyenler, marketten alışveriş yapanlar tüketicilerdir.

Tüketici Hakları: Herhangi bir mal veya hizmeti satın alan kişinin yasal olarak sahip olduğu haklardır.

Ülkemizde tüketici haklarını korumak için " TÜKETİCİYİ KORUMA KANUNU" çıkarılmıştır. Tüketicilerin sorunları bu kanunda yazanlara göre çözülür.

Tüketicilerin kanunlara göre hakları şunlardır:

1-Aldığımız bir ürünün hatalı üretilmiş ise veya arızalı ise 15 gün içerisinde

- ödediğimiz parayı istemek
  - arızalı malı sağlamı ile değiştirmek
  - arızalı ürünün ücretsiz olarak tamirini istemek
  - arızanın sebep olduğu değer kaybını ürünün ücretinden düşülmesini istemek
- tüketici hakkımızdır

2-İnternette veya kapıda ödeme yöntemi ile yaptığımız alışverişlerde satın aldığımız bir ürünü beğenmezsek 7 gün içerisinde geri iade etmek tüketici hakkımızdır.

3-Aldığımız ürünün garanti belgesinin onaylanıp verilmesini istemek tüketici hakkımızdır.

4-Garanti süresi içinde aldığımız bir malın bozulması durumunda ücretsiz tamirinin yapılmasını istemek tüketici hakkımızdır.

Unutma: Satın alınan bir mal veya hizmet ile ilgili olarak satıcı ile tüketici arasında çıkan sorunların çözümünde TÜKETİCİ HAKLARI HAKEM HEYETİ görevlidir.

Karşılaştığımız bir sorunu tüketici hakem heyetine bir dilekçe yazarak ve aldığımız malın fişini göstererek başvurabiliriz.

Tüketici Hakları Hakem Heyeti kaymakamlık veya adliyelerde bulunur.

Tüketici haklarıyla ilgili olarak tüketicilerin sorunlarını çözmeye çalışan dernekler vardır:

-TÜKODER (Tüketiciyi Koruma Derneği)	-TÜDER (Tüketiciler Derneği)
-TÜMER (Tüketici Hakları Merkezi)	-THD (Tüketici Hakları Derneği)

3-BİR ÜRÜNÜN YOLCULUĞU

Üretilen her ürün hammadde halinden ürün haline gelinceye kadar belli bir süreçten geçer.

Örneğin her gün soframızda yediğimiz ekmeği düşünelim;

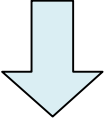
Önce çiftçi tarlayı sürer, sonra tarlaya buğday tohumlarını eker, buğday başakları büyür sararır, çiftçi buğdayı hasat eder, elde ettiği buğday değirmende un olur, fırıncı bu undan hamur yapar, fırında pişirir, fırınlarda veya bakkallar da satılan ekmeğin soframıza ulaşır.

Yukarıdaki olayların hepsine **ÜRETİM** , **DAĞITIM** ve **TÜKETİM ZİNCİRİ** deriz.

1- HAM MADDE AŞAMASI

Bir ürünün elde edilmesinde kullanılan ve henüz hiç işlenmemiş olan maddelere ham madde deriz.

Ekmeğin hammaddesi : BUĞDAY

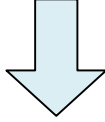

2- ÜRETİM AŞAMASI

Üretim bir ürünün ham madde halini işleyerek tüketicilerin kullanabileceği hale getirmektir.

Buğdayın değirmende öğütülmesi üretimdir.

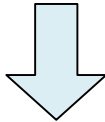
Buğday ununun fırınlarda hamur haline getirilip mayalanması üretimdir. Mayalanan hamurun fırında pişirilmesi üretimdir.

3- DAĞITIM AŞAMASI

Dağıtım üretilen mal ve hizmetlerin tüketicilere ulaştırılmasıdır.

Ürünleri dağıtmak için kamyonlar, tırlar, trenler, gemiler, uçaklar kullanılabilir.

4- TÜKETİM AŞAMASI

Tüketim, üretilen ürünlerin tüketiciler tarafından satın alınması ve kullanılmasıdır.

İnsanlar her türlü ihtiyacını karşılamak için alışveriş merkezlerinden , mağazalardan, marketlerden, büfelerden, internet üzerinden alışveriş yaparlar.

İHTİYAÇLAR VE MESLEKLER

İnsanların geçimlerini sağlamak için yani para kazanmak için yaptıkları işe MESLEK deriz.

İnsanlar bütün ihtiyaçlarını tek başına karşılaması imkansızdır.

Her toplumda insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılaması için birçok meslek ortaya çıkmıştır.

Meslekle toplum içinde iş bölümünü sağlar ve bu iş bölümü sayesinde toplum içinde bir düzen oluşur.

Toplum içinde eğitim alanında, sağlık alanında, adalet alanında, ulaşım alanında, beslenme alanında, barınma alanında, giyinme alanında ve çeşitli hizmet alanında birçok meslek vardır.

Beslenme İhtiyacı

Aşçı

Giyinme İhtiyacı

Terzi

Eğitim İhtiyacı

Öğretmen

Güvenlik İhtiyacı

Polis

Sağlık İhtiyacı

Doktor

Adalet İhtiyacı

Hakim - Savcı

Barınma İhtiyacı

Mimar

Hizmet İhtiyacı

Oto Tamircisi

Hizmet İhtiyacı

Kuaför -Berber

Toplumun çeşitli ihtiyacını karşılayan diğer meslek sahibi insanlar:

işçi - çiftçi - itfaiyeci - televizyon tamircisi - dönerci - fırıncı - postacı - hemşire - hasta bakıcı - okul müdürü - hizmetli - mühendis - asker - avukat - gazeteci - eczacı - bankacı